

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přechodná ustanovení zákona o nemocenském pojištění a jeho novel aneb Kdo a od kdy má nárok na valorizaci náhrady příjmu, nemocenských dávek a nové dávky?

Pokud se informuje o valorizaci nemocenských dávek, často padá dotaz, na koho se zvýšení vztahuje, zda až na ty pojištěnce, kterým vznikl nárok na dávky ode dne účinnosti valorizace (nyní nejbližší od 1. ledna 2018, o které již bylo na www.epravo.cz informováno 8. listopadu 2017), anebo i na ty, kterým vznikl nárok - a pobírají je - už před provedením valorizace. Zda je valorizace automatická nebo je oni nutno žádat, pokud se týká i započatých pracovních neschopností nebo jiných sociálních událostí, které jsou titulem pro nárok na dávku.

Od 1. ledna 2018, jak už bylo uvedeno, dochází k pravidelné valorizaci v důsledku pravidelného zvýšení redukčních hranic vyměřovacího základu, tedy míry započítávání rozhodného příjmu pro výpočet náhrady příjmu i stanovení dávek, jakož i ke zvýšení procentních sazeb, kterými je odvozena výše nemocenského z denního vyměřovacího základu, tedy ze zmíněného redukovaného příjmu, a to u dlouhodobých pracovních neschopností. Dochází tedy ke zvýšení všech nemocenských dávek a u nemocenského hned ke dvojnásobku (ba trojnásobku, jak uvedeme tentokrát). Proto si uvedené otázky zaslouží samostatný příspěvek, který naváže na dřívější informace o valorizaci náhrady příjmu za prvních 14 dnů pracovní neschopnosti a nemocenského pro rok 2018 k jeho 1. lednu v důsledku valorizace redukčních hranic, jakož i nemocenského u delších pracovních neschopností. [1] S ohledem na omezený rozsah prvotního článku nebylo informováno o dalším zvýšení nemocenského ve zvláštních případech, ke kterému dojde od 1. února 2018, ani naznačeno, že v r. 2018 začnou být vypláceny i nové další nemocenské dávky.[2] O tom všem tedy nyní v tomto navazujícím příspěvku, i když k některým otázkám jen rámcově.

Vyšší nemocenské pro všechny dlouhodobé marody

Pokud jde o zvýšení nemocenského u dlouhodobých pracovních neschopností na základě zákona č. [259/2017](#) Sb., tj. novely zákona o nemocenském pojištění č. [187/2006](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, tak jeho přechodné ustanovení, a to ust. čl. VIII bod 2 uvádí, že vznikl-li nárok na výplatu nemocenského před 1. lednem 2018 a tento nárok trvá alespoň dne 1. ledna 2018, stanoví se od 1. ledna 2018 nemocenské podle ust. § 29 zákona č. [187/2006](#) Sb., ve znění účinném ode dne 1. ledna 2018. Ust. § 29 zákona o nemocenském pojištění nově bude znít: Výše nemocenského za kalendářní den činí: a) 60 % denního vyměřovacího základu do 30. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény, b) 66 % denního vyměřovacího základu od 31. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény do 60. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény, c) 72 % denního vyměřovacího základu od 61. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény. Vyšší sazby nemocenského z denního vyměřovacího základu od 31. do 60. a od 61. dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény tak budou platit pro všechny práce neschopné pojištěnce nebo pojištěnce, kterým byla nařízena karanténa, ať již nárok na dávku vznikl ještě v r. 2017 nebo až v r.

2018.

Tolik tedy ust. § 29 zákona o nemocenském pojištění k 1. lednu 2018, které bude s účinností od 1. února 2018 označeno jako odst. 1, přičemž bude současně doplněn odst. 2 upravující zvýhodněnou (100%ní) sazbu nemocenského (z denního vyměřovacího základu). Avšak k tomu až dále. Předtím ještě k dalším změnám v nemocenském pojištění účinným rovněž od 1. ledna 2018.

Vyšší i ostatní nemocenské dávky pro všechny pojištěnce

Pokud jde o pravidelnou valorizaci redukčních hranic denního vyměřovacího základu, kterou ve smyslu ust. § 22 odst. 3 zákona o nemocenském pojištění pro rok 2018 provedlo Ministerstvo práce a sociálních věcí vyhlášením svého sdělení č. [349/2017](#) Sb., tak se uplatní ust. § 22 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění, které říká, že výše dávek, na které vznikl nárok před 1. lednem kalendářního roku a tento nárok trvá ještě tohoto dne, se upraví bez žádosti od tohoto dne podle nové výše denního vyměřovacího základu stanoveného podle částek redukčních hranic platných od 1. ledna tohoto kalendářního roku. O navýšení nemocenských dávek, ale ani náhrady mzdy nebo platu za prvních 14 dnů pracovní neschopnosti nebo karantény, tak není třeba žádat, bude provedena automaticky. Se zvýšením nemocenských dávek tedy mohou počítat všichni oprávnění pojištěnci, ať jim vznikl nárok na dávku ještě v r. 2017 nebo až v r. 2018.

Valorizace náhrady za prvních 14 dnů nemoci není zaručena, záleží zda se nesnížil výdělek v předchozím kalendářním čtvrtletí

Při stanovení denního vyměřovacího základu pro nemocenské dávky se vychází zásadně z příjmu za posledních 12 měsíců, ovšem náhrada mzdy nebo platu za prvních 14 dnů pracovní neschopnosti se odvozuje od průměrného hodinového výdělku za předchozí kalendářní čtvrtletí podle pravidel zákoníku práce. U náhrady příjmu proto není zaručeno, že dojde ke zvýšení hmotného zabezpečení po dobu pracovní neschopnosti nebo karantény, jelikož průměrný výdělek se stanoví a mění 4 x do roka, k 1. lednu, 1. dubnu, 1. červenci a 1. říjnu na základě výdělku z předchozího kalendářního čtvrtletí. Pokud došlo k poklesu průměrného výdělku v rozhodném období, může dojít i k poklesu náhrady příjmu (při 12měsíčním rozhodném období pro nemocenské dávky by se něco podobného mělo projevit spíše výjimečně).

Příklad:

Jestliže dočasná pracovní neschopnost vznikne např. hospitalizací pojištěnce v pondělí 25. 12. 2017, tak náhrada mzdy náleží od 4. dne dočasné pracovní neschopnosti čili od čtvrťka 28. 12., dále za pátek 29. 12. a za pondělí až pátek 1. - 5. 1. 2018, jelikož náleží za pracovní dny. Pro výpočet náhrady mzdy bude za 28. a 29. 12. 2017 použit průměrný výdělek platný k 1. 10. 2017, tedy za III. čtvrtletí r. 2017, kdežto pro dobu od 1. do 5. 1. 2018 bude použit průměrný výdělek platný k 1. 1. 2018 (tedy za IV. čtvrtletí 2017). (Pokud bude průměrný výdělek za IV. čtvrtletí nižší než za III. čtvrtletí r. 2017, může náhrada mzdy poklesnout, i když dochází k valorizaci redukčních hranic, nicméně v závěru roku bývají vypláceny různé bonusy, prémie, odměny, započítávané ještě do r. 2017, tak k tomu nemusí dojít.) **Pro redukci průměrného výdělku za III. čtvrtletí r. 2017, tedy pro účely náhrady mzdy za IV. čtvrtletí, budou použity redukční hranice platné pro rok 2017. Jelikož ale období prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti přechází z r. 2017 do r. 2018, nejenom že pro účely náhrady mzdy v I. čtvrtletí r. 2018 bude použit průměrný výdělek za IV. čtvrtletí r. 2017, ale navíc je nutné použít pro redukci průměrného výdělku již nové redukční hranice platné pro rok 2018.**

Pravidla redukce příjmu pro stanovení jeho náhrady

Zopakujme, že průměrný hodinový výdělek pro účely stanovení vyměřovacího základu pro účely stanovení náhrady příjmu za prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény se nezapočítává celý, upravuje se (snižuje se) podle příslušných hodinových redukčních hranic tak, že

- do výše 1. redukční hranice (v r. 2017 je to 164,85 Kč a v r. 2018 to bude 175 Kč) se z něho započte 90 %,
- z částky přesahující 1. redukční hranici do výše 2. redukční hranice (v r. 2017 to je 247,10 Kč a v r. 2018 to bude 262,33 Kč) se započte 60 % a
- z částky přesahující 2. redukční hranici do výše 3. třetí redukční hranice (v r. 2017 to je 494,20 Kč a v r. 2018 to bude 524,65 Kč) se započte 30 %,
- přičemž částka nad 3. redukční hranici se nezapočítává, nezohledňuje.

Z takto redukováného průměrného hodinového výdělku se náhrada mzdy nebo platu stanoví jako 60 % za každou neodpracovanou hodinu s výjimkou prvních 3 směn (maximálně 24 neodpracovaných hodin), za které náhrada nepřísluší.

Kalkulačku náhrady mzdy pro rok 2018 zveřejnilo Ministerstvo práce a sociálních věcí na internetové adrese <https://www.mpsv.cz/cs/11584>.

Pravidla výpočtu nemocenských dávek

Nemocenské dávky, tedy nemocenské, které vyplácí stát od 15. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, a další nemocenské dávky, se počítají z denního vyměřovacího základu, který se zjistí tak, že započitatelný příjem zúčtovaný zaměstnanci v rozhodném období (zpravidla období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla sociální událost) se dělí počtem započitatelných kalendářních dnů připadajících na toto rozhodné období, **tedy bez vyloučených dnů specifikovaných v ust. § 18 odst. 7 zákona o nemocenském pojištění**. Takto stanovený průměrný denní příjem se upravuje (redukuje) pomocí tří redukčních hranic na denní vyměřovací základ.

Redukce se provede tak, že se započte

- do 1. redukční hranice (v r. 2017 to je 942 Kč, v r. 2018 to bude 1000 Kč) 90 % denního vyměřovacího základu (avšak u 2 dále uvedených dávek se započte ze 100 %),
- z části denního vyměřovacího základu mezi 1. a 2. redukční hranicí (v r. 2017 to je 1412 Kč, v r. 2018 to bude 1499 Kč) se započte 60 %,
- z části mezi 2. a 3. redukční hranicí (v r. 2017 to je 2824 Kč, v r. 2018 to bude 2998 Kč) se započte 30 %,
- k části nad 3. redukční hranici se nepřihlédne.

Zvýhodnění dlouhodobě nemocných a ještě více pomocníků při neštěstích

Výše nemocenského za **kalendářní den** činí dosud (do 31. prosince 2017) **od 15. dne dočasné pracovní neschopnosti po celou další dobu trvání** dočasné pracovní neschopnosti 60 % denního vyměřovacího základu od 15. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti, avšak od 1. ledna 2018, **jak bylo uvedeno**, bude nemocenské činit od 31. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény do 60. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény 66 % denního vyměřovacího základu a 72 % denního vyměřovacího základu od 61. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény. (V době od 15. do 30. kalendářního dne zůstává na úrovni 60 % denního vyměřovacího

základu, zatímco dosud po celou dobu pracovní neschopnosti činí jen 60 % denního vyměřovacího základu.)

Výše nemocenského za kalendářní den (tedy od 15. dne pracovní neschopnosti nebo karantény až do jejího ukončení) však od 1. února 2018 na základě zákona č. [148/2017](#) Sb. (novelizujícího zákon o nemocenském pojištění) bude činit celých 100 % denního vyměřovacího základu v případech specifikovaných novým ust. § 29 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění - tedy v případech, kdy byl pojištěnec uznán dočasně práce neschopným nebo mu byla nařízena karanténa v důsledku toho, že se prokazatelně podílel v obecném zájmu na hašení požáru, na provádění záchranných nebo likvidačních prací anebo na plnění úkolů ochrany obyvatelstva jako člen jednotky sboru dobrovolných hasičů obce povoláné operačním a informačním střediskem integrovaného záchranného systému. To bude platit obdobně i pro člena ostatní složky integrovaného záchranného systému, který k této složce není v pracovněprávním vztahu nebo ve služebním poměru. I v tomto případě při splnění zákonných podmínek dle přechodného ust. čl. II bod 3. novely zákona o nemocenském pojištění získá zvýhodněnou výši nemocenského pojištěnec bez ohledu na to, kdy pracovní neschopnost nebo karanténa vznikla (tedy ať již případně pobírá nemocenské ve výši 60 %, 66 % nebo 72 % za kalendářní den nebo mu teprve nárok na nemocenské vznikl), tedy i tehdy vznikl-li mu nárok na nemocenské před 1. únorem 2018, jestliže nárok na nemocenské trvá aspoň 1. února 2018. Pojištěnec však musí příslušné okresní (v Praze Pražské, v Brně Městské) správě sociálního pojištění doložit příslušné potvrzení ve smyslu ust. § 109 odst. 3 písm. c) zákona o nemocenském pojištění (ve znění k 1. únoru 2018), a to potvrzení operačního a informačního střediska integrovaného záchranného systému o tom, že (pojištěnec) je členem jednotky sboru dobrovolných hasičů obce nebo členem ostatní složky integrovaného záchranného systému a že k dočasné pracovní neschopnosti nebo k nařízení karantény došlo v souvislosti se shora uvedenými skutečnostmi (dle zmíněného ust. § 29 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění, ve znění od 1. února 2018).

Další dosavadní i nové dávky nemocenského pojištění

Dalšími dávkami nemocenského pojištění, jsou:

- peněžité pomoci v mateřství, její výše činí 70 % denního vyměřovacího základu
- ošetrovné, jeho výše činí 60 % denního vyměřovacího základu,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, jehož výše je dána rozdílem mezi denním vyměřovacím základem zjištěným ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a průměrem jejích započitatelných příjmů připadajícím na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení.

Nově jimi budou:

- od 1. 2. 2018 jí bude dávka otcovské poporodní péče (otcovská), vyplácená ve výši 70 % denního vyměřovacího základu (**Nárok na tuto nemocenskou dávku vzniká, pokud se dítě narodí za účinnosti nové právní úpravy, která ji zavedla (zákon č. [148/2017](#) Sb. - novela zákona o nemocenském pojištění č. [187/2006](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů), tj. po 31. lednu 2018. Podle přechodného ust. čl. II bodu 1 a 2 však nárok na otcovskou vzniká též, narodilo-li se dítě v období 6 týdnů přede dnem nabytí účinnosti zákona č. [148/2017](#) Sb., tj. před 1. únorem 2018. To tedy znamená, že nárok na dítě může vzniknout i pojištěnci, jestliže se dítě narodí v období od 21. prosince**

2017 do 31. ledna 2018. Nástup na otcovskou (začátek čerpání dávky) však musí nastat v období 6 týdnů ode dne narození dítěte, tj. při narození dítěte dne 21. prosince 2017 musí nástup na otcovskou nastat (již) od 1. února 2018, při narození dítěte 23. prosince 2017 musí nástup na otcovskou nastat od 1. nebo od 2. února 2018 atd. Uvedené platí obdobně, pokud bylo dítě převzato do péče v období 6 týdnů přede dnem nabytí účinnosti zákona č. [148/2017 Sb.](#)) a

- od 1. 6. 2018 jí bude dlouhodobé ošetřovné, vyplácené ve výši 60 % denního vyměřovacího základu.

Dávky se stanoví (počítají) z denního vyměřovacího základu, který se určí stejně jako u nemocenského, avšak s tím, že při stanovení výše peněžité pomoci v mateřství a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství se z denního vyměřovacího základu do 1. redukční hranice počítá celých 100 % denního vyměřovacího základu.

Kalkulačku pro výpočet všech, tedy i nových, nemocenských dávek pro rok 2018 zveřejnilo MPSV na internetové stránce <https://www.mpsv.cz/cs/11580>.

Richard W. Fetter,

autor je právníkem specializujícím se na občanské a pracovní právo

---

[1] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] Ačkoliv jedna vlašťovka tu od jiného autora byla - dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Velké tápání okolo švarcsystému](#)
- [Dva problémy s pracovní pohotovostí](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Zákon o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele vstupuje v účinnost](#)
- [Souběh funkce statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu - judikaturní vývoj](#)
- [Nejvyšší soud: Příspěvek na penzijní připojištění se řadí mezi pracovní a mzdové podmínky](#)
- [Změny nejen parametrů exekučních srážek pro rok 2026](#)
- [Transparentní odměňování](#)
- [K osobnímu příplatku v platové sféře](#)
- [Odvolání vedoucího zaměstnance z funkce a některé související otázky z HR praxe](#)